SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 19. junija 2008 *

V zadevi C-219/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Raad van State (Belgija) z odločbo z dne 16. aprila 2007, ki je prispela na Sodišče 27. aprila 2007, v postopku

Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW,

Andibel VZW

proti

Belgische Staat,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J. N. Cunha Rodrigues (poročevalec), J. Klučka, sodnika, P. Lindh, sodnica, in A. Arabadjiev, sodnik,

* Jezik postopka: nizozemščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 16. aprila 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW R. Portocarero, odvetnik,

– za Andibel VZW P. Calus, odvetnik,

– za belgijsko vlado L. Van den Broeck, zastopnica, skupaj z J.-F. De Bockom, odvetnikam,

– za nizozemsko vlado C. Wissels, M. de Mol in Y. de Vries, zastopniki,

– za švedsko vlado A. Kruse, A. Falk in S. Johannesson, zastopniki,

– za Komisijo Evropskih skupnosti B. Stromsky in M. van Beek, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 30 ES in Uredbe Sveta (ES) št. 338/97 z dne 9. decembra 1996 o varstvu prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi (UL 1997, L 61, str. 1).

2 Ta predlog je bil predstavljen v okviru preskusa dveh ničnostnih tožb, ki sta jih pri Raad van State (državni svet) vložila Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW (Nacionalni svet rejcev in ljubiteljev živali, NPO) in Andibel VZW, neprofitna organizacija, ki združuje trgovce, dejavne v sektorju prodaje ptic, hišnih živali in potrebščin zanje, proti kraljevi uredbi z dne 7. decembra 2001 o določitvi seznama živali, ki se lahko posedujejo (*Moniteur belge* z dne 14. februarja 2002, str. 5479, v nadaljevanju: kraljeva uredba).

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V tretji uvodni izjavi Uredbe št. 338/97 je določeno:

„[D]oločbe te uredbe ne vplivajo na nobene strožje ukrepe, ki jih lahko sprejmejo ali ohranijo države članice v skladu s Pogodbo, zlasti glede imetništva osebkov vrst, zajetih v tej uredbi“.

4 Člen 1 Uredbe št. 338/97 določa:

„Cilj te uredbe je varovati prostoživeče živalske in rastlinske vrste ter zagotoviti njihovo ohranitev, tako da se v skladu z naslednjimi členi zakonsko uredi trgovina z njimi.

Ta uredba se uporablja v skladu s cilji, načeli in določbami Konvencije, opredeljenimi v členu 2.“

5 Člen 2 te uredbe vsebuje te opredelitve:

„[…]

(b) ‚Konvencija' pomeni Konvencijo o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES);

[…]

(s) ‚vrsta' pomeni vrsto, podvrsto ali njeno populacijo;

(t) ‚osebek' pomeni katero koli živo ali mrtvo žival ali rastlino vrste iz prilog A do D, vsak njen del ali izdelek iz nje, ne glede na to, ali je vsebovan v drugih izdelkih ali ne, ter kakršne koli druge izdelke, za katere spremni dokumenti, embalaža ali oznaka ali etiketa ali kakršne koli druge okoliščine kažejo, da so deli ali izdelki iz živali ali rastlin teh vrst ali da jih vsebujejo, če taki deli ali izdelki niso posebej izvzeti iz določb te uredbe ali določb, ki se nanašajo na prilogo, v kateri je obravnavana vrsta navedena, s temu namenjeno oznako v teh prilogah.

Osebek se bo štel za osebek vrste iz prilog A do D, če je žival ali rastlina, katere vsaj eden od, staršev' pripada tako uvrščeni vrsti, ali je del take živali ali rastline ali izdelek iz nje. Če, starši' take živali ali rastline pripadajo vrstama iz različnih prilog ali če je v prilogah navedena le vrsta enega od, staršev', se uporabljajo določbe bolj omejujoče priloge. Vendar se pri osebkih rastlinskih križancev, če

eden od, staršev' pripada vrsti iz Priloge A, določbe bolj omejujoče priloge uporabljajo le, če je v prilogi pri tej vrsti taka oznaka;

(u) ‚trgovina' pomeni vnos, skupaj z vnosom iz morja, osebkov, za katere veljajo določbe te uredbe, v Skupnost ter njihov izvoz in ponovni izvoz iz Skupnosti ter uporabo, prenos in prenos posesti takih osebkov znotraj Skupnosti, tudi znotraj države članice;

[…]"

6 Člen 3 te uredbe določa:

„1. Priloga A vsebuje:

(a) vrste iz Dodatka I Konvencije, za katere države članice niso izrazile pridržka;

(b) katero koli vrsto:

(i) po kateri je ali bi lahko bilo povpraševanje za uporabo v Skupnosti ali za mednarodno trgovino in ki ji grozi izumrtje ali je tako redka, da bi trgovina v kakršnem koli obsegu ogrozila njeno preživetje;

ali

ii) ki pripada rodu, katerega večina vrst je navedena v Prilogi A, ali je vrsta, katere večina podvrst je navedena v Prilogi A, v skladu z merili iz pododstavkov (a) ali (b)(i), in katere vključitev v prilogo je nujna za učinkovito varstvo teh taksonov.

2. Priloga B vsebuje:

(a) vrste iz Dodatka II Konvencije, ki niso navedene v Prilogi A in za katere države članice niso izrazile pridržka;

(b) vrste iz Dodatka I Konvencije, za katere je bil izražen pridržek;

(c) katero koli drugo vrsto, ki ni navedena v Dodatku I ali II Konvencije:

(i) in je vključena v mednarodno trgovino takega obsega, ki ni združljiv:

– z njenim preživetjem ali s preživetjem populacij v nekaterih državah

ali

– z ohranitvijo celotne populacije na ravni, skladni z njeno vlogo v ekosistemih, kjer se pojavlja

ali

(ii) katere vključitev v prilogo je zaradi podobnosti njenega videza z videzom drugih vrst iz Priloge A ali Priloge B nujna, da se zagotovi učinkovitost nadzora trgovine z osebki takih vrst;

(d) vrsto, za katero je bilo ugotovljeno, da bi naselitev živih osebkov v naravni habitat Skupnosti ekološko ogrozila domorodne prostoživeče živalske in rastlinske vrste v Skupnosti.

3. Priloga C vsebuje:

(a) vrste iz Dodatka III Konvencije, ki niso navedene v prilogah A ali B in za katere države članice niso izrazile pridržka;

(b) vrste iz Dodatka II Konvencije, za katere je bil izražen pridržek;

4. Priloga D vsebuje:

(a) vrste, ki niso navedene v prilogah A do C in se uvažajo v Skupnost v takem številu, da je nadzor utemeljen;

(b) vrste iz Dodatka III Konvencije, za katere je bil izražen pridržek.

5. Kadar ohranitveno stanje vrst, zajetih v tej uredbi, utemeljuje njihovo vključitev v enega od dodatkov Konvencije, države članice dejavno sodelujejo pri potrebnih spremembah.“

7 Člen 8 iste uredbe določa:

„1. Osebke vrst iz Priloge A je prepovedano kupovati, ponujati v odkup, jih pridobivati v komercialne namene, javno prikazovati v komercialne namene, uporabljati za komercialno korist ter jih prodajati, posedovati za prodajo, ponujati za prodajo ali prevažati za prodajo.

2. Države članice lahko prepovedo imetništvo osebkov, predvsem živih živali, vrst iz Priloge A.

[…]

5. Prepovedi iz odstavka 1 se uporabljajo tudi za osebke vrst iz Priloge B, razen kadar se pristojnemu organu zadevne države članice zadovoljivo dokaže, da so bili taki osebki pridobljeni, in če ne izvirajo iz Skupnosti, da so bili vneseni vanjo, v skladu z veljavno zakonodajo o ohranjanju prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

6. Pristojni organi držav članic lahko po lastni presoji prodajo katerikoli osebek vrste iz prilog B do D, ki so ga v skladu s to uredbo odvzeli, pod pogojem, da se osebek pri tem ne vrne neposredno pravni ali fizični osebi, ki ji je bil odvzet ali ki je bila udeležena pri prekršku. Taki osebki se nato za vse namene lahko štejejo kakor zakonito pridobljeni."

Nacionalna ureditev

8 Člen 3a zakona z dne 14. avgusta 1986 o varstvu in dobrem počutju živali (*Moniteur belge* z dne 3. decembra 1986, str. 16382, v nadaljevanju: zakon o dobrem počutju živali), ki je bil vstavljen s členom 3 zakona z dne 4. maja 1995 (*Moniteur belge* z dne 28. julija 1995, str. 20360), določa:

„1. Prepovedano je imetništvo živali, ki ne pripadajo vrstam ali kategorijam, navedenim na seznamu, ki ga določi kralj. Ta seznam ne vpliva na zakonodajo o varstvu ogroženih živalskih vrst.

2. Z odstopanjem od odstavka 1 imajo lahko tudi druge živalske vrste ali kategorije, kot so tiste, ki jih določi kralj:

(1) v živalskih vrtovih;

(2) v laboratorijih;

(3) (a) posamezniki, če lahko dokažejo, da so imeli živali pred začetkom veljave uredbe iz člena 3a. Tega ni treba dokazati za potomstvo teh živali, če so pri prvem lastniku;

(b) posamezniki, ki imajo dovoljenje ministra, pristojnega za kmetijstvo, na podlagi mnenja odbora strokovnjakov iz člena 5(2), drugi pododstavek.

Kralj določi postopke za uporabo odstavkov (a) in (b). Poleg tega lahko določi posebne pogoje za imetništvo in opredelitev navedenih živali;

(4) veterinarji, če so živali, ki jim jih zaupajo tretji, v začasnem imetništvu zaradi veterinarske oskrbe;

(5) zavetišča za živali, če gre za začasno namestitev zaseženih, zapuščenih ali najdenih živali, katerih imetnikov ni bilo mogoče identificirati;

(6) trgovine z živalmi, če imajo živali kratkotrajno in če je bil s fizičnimi ali pravnimi osebami iz odstavkov (1), (2), (3)(b) in (7) predhodno sklenjen pisni sporazum;

(7) v cirkusih ali potovalnih razstavah.

3. Brez vpliva na odstopanja iz odstavka 2 lahko kralj določenim fizičnim ali pravnim osebam, naštetim v odstavku 2, prepove imetništvo živali drugih vrst ali kategorij, kot jih določi sam.“

9 Člen 1 kraljeve uredbe je za sesalce začetek veljavnosti člena 3a zakona o dobrem počutju živali določil od 1. junija 2002, člen 2 navedene kraljeve uredbe je določil seznam sesalcev, ki se jih lahko poseduje, členi od 3 do 5 pa vsebujejo izvedbene določbe glede uporabe člena 3a(2)(3), druga alinea, tega zakona. Kraljevo uredbo je spremenila kraljeva uredba z dne 22. avgusta 2002 (*Moniteur belge* z dne 25. septembra 2002, str. 43346), s katero je bila uvedena dajatev na vse prošnje posameznikov za dovoljenje za posameznike, ki so želeli imeti sesalce, ki niso na seznamu vrst, katerih osebke se sme posedovati (člen 1), in s katero je bil seznam razširjen na 46 vrst (člen 2).

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

10 Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW in Andibel VZW pri predložitvenem sodišču zatrjujeta, da kraljeva uredba v povezavi z zakonom o dobrem počutju živali povzroča popolno prepoved uvoza iz druge države članice, imetništva

in trgovine z vrstami sesalcev, ki niso na tako imenovanem, „pozitivnem“ seznamu, priloženem kraljevi uredbi, čeprav bi bila enaka prepoved v nasprotju z Uredbo št. 338/97 in Pogodbo, zlasti s členom 30 ES.

11 Predložitveno sodišče opozarja, da je posledica kraljeve uredbe, da razen vrst, naštetih v členu 3a(2) zakona o dobrem počutju živali, v Belgiji ni dovoljeno imeti nobenega sesalca, ki ne pripada vrstam s tega seznama. Tovrstna uredba z zakonsko močjo bi nedvomno vplivala na menjavo med državami članicami.

12 V teh okoliščinah je Raad van State prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 30 [ES] – sam ali v povezavi z Uredbo […] št. 338/97 […] – razlagati tako, da prepoved uvoza in trgovine z živalmi, uvedena za izvajanje člena 3a(1) zakona [o dobrem počutju živali], ni upravičena glede sesalcev, uvoženih iz druge države članice Evropske unije [iz priloge] B, C ali D k [tej] uredbi, ali glede tistih, ki niso omenjeni v [navedeni] uredbi, če so ti sesalci v tej državi članici v skladu z zakonodajo [navedene] države članice in je ta zakonodaja v skladu z določbami [te] uredbe?

2. Ali člen 30 [ES] ali Uredba št. 338/97 nasprotujeta ureditvi države članice, ki na podlagi obstoječe zakonodaje o dobrem počutju živali prepoveduje vsako tržno rabo osebkov, ki niso izrecno navedeni v tej nacionalni ureditvi, če se cilj varstva teh vrst, kot je predviden v členu 30 [ES], lahko enako učinkovito doseže z ukrepi, ki manj omejujejo trgovino znotraj Skupnosti?“

Vprašanji za predhodno odločanje

13 Z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali člena 28 ES in 30 ES – sama zase ali v povezavi z Uredbo št. 338/97 – nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot je ta iz zadeve v glavni stvari, v skladu s katero se prepoved uvoza, imetništva in trgovanja s sesalci, ki pripadajo drugim vrstam od tistih, ki so izrecno navedene v tej ureditvi, nanaša na vrste sesalcev, ki niso v prilogi A k navedeni uredbi.

14 Najprej je treba poudariti, da v skladu s tretjo uvodno izjavo Uredbe št. 338/97 njene določbe ne vplivajo na nobene strožje ukrepe, ki jih lahko sprejmejo ali ohranijo države članice v skladu s Pogodbo, zlasti glede imetništva osebkov vrst, zajetih v tej uredbi.

15 Poleg tega člen 176 ES določa, da varstveni ukrepi, ki so kot Uredba št. 338/97 sprejeti v skladu s členom 175, nobeni od držav članic ne preprečujejo ohranjanja ali uvedbe strožjih varstvenih ukrepov, ki pa morajo biti združljivi s to pogodbo (glej sodbo z dne 23. oktobra 2001 v zadevi Tridon, C-510/99, Recueil, str. I-7777, točka 45).

16 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je v Belgiji v skladu z ureditvijo iz zadeve v glavni stvari poleg vrst, naštetih v členu 3a(2) zakona o dobrem počutju živali, mogoče imeti, vanjo uvoziti in v njej trgovati le s tistimi sesalci, ki so na seznamu, ki je priloga I h kraljevi uredbi.

17 Predhodni vprašanji se nanašata na prepoved uvoza, imetništva in trgovanja s sesalci, ki je bila uvedena s sporno ureditvijo, le v delu, ki se nanaša na vrste sesalcev, ki so navedene v prilogah B, C in D k Uredbi št. 338/97 ter tiste, ki ne spadajo na področje uporabe te uredbe.

18 Ni dvoma, da Uredba št. 338/97 ne vsebuje splošne prepovedi uvoza in trgovine z drugimi vrstami od tistih iz priloge A.

19 Podrobneje je Sodišče glede prepovedi komercialne uporabe osebkov vrst iz priloge B k Uredbi št. 338/97 že odločilo, da pomeni strožji varstveni ukrep v smislu člena 176 ES (zgoraj navedena sodba Tridon, točka 49). Enako je glede osebkov vrst iz prilog C in D k isti uredbi, saj slednja ne vsebuje nobene posebne določbe, ki bi prepovedovala splošno prepoved njene komercialne uporabe. Enaka ugotovitev še toliko bolj velja za osebke vrst, na katere se ta uredba ne nanaša, saj na ravni Skupnosti ni bil sprejet noben usklajevalni ukrep, ki bi prepovedoval njihovo komercialno uporabo.

20 Ker je posledica kraljeve uredbe, da osebkov vrst, ki niso navedene v prilogi A k Uredbi št. 338/97, na splošno ni mogoče uvažati, jih posedovati ali z njimi trgovati v Belgiji, je navedena kraljeva uredba strožji varstveni ukrep kot ta uredba in jo je zato treba preučiti na podlagi člena 28 ES.

21 Ker se ureditev, kakršna je ta iz zadeve v glavni stvari, uporablja za osebke s poreklom iz druge države članice, lahko omejuje trgovino v Skupnosti v smislu člena 28 ES (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Tridon, točka 49).

22 Zakonska določba države članice, s katero se prepove dajanje v promet, pridobivanje, ponujanje, razstavljanje ali ponujanje v prodajo, imetništvo, priprava, prevoz, prodaja, odplačna ali neodplačna prepustitev, uvoz ali uporaba blaga, za katerega pred tem ni bilo pridobljeno dovoljenje, je namreč ukrep z enakim učinkom, kot ga imajo količinske omejitve v smislu člena 28 ES (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 17. septembra 1998 v zadevi Harpegnies, C-400/96, Recueil, str. I-5121, točka 30).

23 Sodišče je še odločilo, da ureditev, s katero se za trgovino z določenim blagom zahteva njegov predhodni vpis na „pozitivni seznam“, oteži in podraži trgovanje z njim in zato omejuje menjavo med državami članicami (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 5. februarja 2004 v zadevi Komisija proti Franciji, C-24/00, Recueil, str. I-1277, točka 23).

24 Belgijska vlada meni, da čeprav ureditev v zadevi v glavni stvari omejuje prosti pretok blaga, zasleduje legitimen cilj, in sicer dobro počutje živali, ki so v posesti. Temeljila naj bi na ugotovitvi, da je imetništvo sesalcev sprejemljivo le v omejenem številu primerov ob upoštevanju njihovih minimalnih psiholoških in etoloških potreb. Ta vlada glede tega poudarja, da četudi se glede teh potreb zdi, da osebkov določene vrste sesalcev ne more imeti kdorkoli, ne da bi bilo s tem ogroženo njihovo dobro počutje, teh vrst ni mogoče vpisati na pozitivni seznam in z njimi zato ni mogoče trgovati, kar pa ne vpliva na ureditev, ki od tega odstopa in je urejena v členu 3a(2) zakona o dobrem počutju živali. Navedena ureditev naj bi bila torej utemeljena z varstvom zdravja in življenja zadevnih živali.

25 Poleg tega belgijska vlada meni, da je sporna uredba sorazmerna z zastavljenim ciljem. Na eni strani naj ne bi uvedla popolne prepovedi uvoza teh živali. V skladu s členom 3a(2) zakona o dobrem počutju živali naj bi bilo mogoče osebke drugih vrst ali kategorij, kot so tiste, ki so na seznamu, ki je priloga I h kraljevi uredbi, imeti zlasti v živalskih vrtovih, laboratorijih, cirkusih in potovalnih razstavah, imeli pa bi jih lahko tudi posamezniki, ki imajo dovoljenje ministra, pristojnega za varstvo živali,

in trgovine z živalmi, če je bil predhodno sklenjen pisni sporazum s fizičnimi ali pravnimi osebami, ki spadajo v eno od zgoraj navedenih kategorij.

26 Na drugi strani bi moral biti pozitivni seznam izdelan po tem, ko bi nacionalni svet za dobro počutje živali določil objektivna merila, zlasti na podlagi prispevkov znanstvenikov in strokovnjakov. Prvič, živali bi morale biti take, da bi jih bilo mogoče enostavno nadzorovati in jih imeti v razmerah, v katerih so spoštovane njihove osnovne psihološke, etološke in ekološke potrebe, drugič, ne bi smele biti napadalne niti ne bi smele pomeniti kake druge posebne nevarnosti za človekovo zdravje, tretjič, ne bi smele spadati med vrste, glede katerih je jasno izkazano, da lahko osebki, če uidejo na prostost, preživijo in tako pomenijo ekološko grožnjo, in četrtič, na voljo bi morali biti bibliografski podatki o imetništvu teh živali. V primeru nasprotij med podatki ali informacijami, ki so na voljo glede primernosti osebkov posamične vrste, da se posedujejo, bi se moralo dvomiti v korist živali.

27 Glede tega je treba najprej opozoriti, da je varstvo dobrega počutja živali legitimen cilj v splošnem interesu, katerega pomembnost se izraža zlasti s tem, da so države članice sprejele protokol o zaščiti in dobrem počutju živali, ki je priložen k Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti (UL 1997, C-340, str. 110). Sodišče je poleg tega večkrat ugotovilo pomen, ki ga Skupnost pripisuje zdravju in varstvu živali (glej sodbo z dne 17. januarja 2008 v združenih zadevah Viamex Agrar Handel in ZVK, C-37/06 in C-58/06, ZOdl., str. I-69, točki 22 in 23 in navedena sodna praksa).

28 Drugič, treba je opozoriti, da v skladu s členom 30 ES člena 28 ES in 29 ES ne ovirata prepovedi ali omejitev, ki bi bile utemeljene zlasti z varovanjem zdravja in življenja ljudi in živali, če te prepovedi ali omejitve niso niti sredstvo za samovoljno diskriminacijo niti prikrito omejevanje trgovine med državami članicami, in da je Sodišče odločilo, da je varstvo zdravja in življenja živali temeljna zahteva, ki jo priznava pravo Skupnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 11. maja 1999 v zadevi Monsees, C-350/97, Recueil, str. I-2921, točka 24).

29 Tretjič, glede tveganja, da bodo osebki – če uidejo na prostost – lahko preživeli in tako pomenili ekološko grožnjo, je treba opozoriti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da so omejitve prostega pretoka blaga lahko utemeljene z nujnimi zahtevami, kot je varstvo okolja (glej sodbi z dne 14. julija 1998 v zadevi Bettati, C-341/95, Recueil, str. I-4355, točka 62, in z dne 12. oktobra 2000 v zadevi Snellers Auto's BV, C-314/98, Recueil, str. I-8633, točka 55).

30 Čeprav načelo sorazmernosti, na katerem temelji zadnji stavek člena 30 ES, zahteva, da je možnost držav članic prepovedati uvoz živali s poreklom iz drugih držav članic, v katerih se z njimi zakonito trguje, omejena na to, kar je potrebno za dosego ciljev varstva, ki se jih legitimno zasleduje (glej z tem smislu zlasti zgoraj navedeno sodbo Harpegnies, točka 34), pa je treba pri uporabi tega načela v okoliščinah zadeve v glavni stvari vendarle upoštevati posebnost zadevnih vrst ter pomen in zahteve, na katere je bilo opozorjeno v točkah od 27 do 29 te sodbe.

31 Dejstvo, da v državi članici veljajo manj stroga pravila, kot so tista, ki se uporabljajo v drugi državi članici, samo po sebi ne pomeni, da so ta nesorazmerna in zato nezdružljiva s pravom Skupnosti. Sama okoliščina, da država članica izbere sistem varstva, ki je drugačen od sistema, ki ga je sprejela druga država članica, namreč ne more vplivati na presojo nujnosti in sorazmernosti določb, ki so sprejete na zadevnem področju (glej zlasti sodbo z dne 1. februarja 2001 v zadevi Mac Quen in drugi, C-108/96, Recueil, str. I-837, točki 33 in 34).

32 V nasprotju s tem, kar zatrjujeta tožeči stranki v zadevi v glavni stvari, bi bil lahko sistem negativnega seznama, ki bi prepoved omejil samo na vrste sesalcev, opredeljene na tem seznamu, nezadosten za dosego cilja varstva ali spoštovanja interesov in zahtev, navedenih v točkah od 27 do 29 te sodbe. Uporaba takega sistema bi namreč pomenila, da se lahko osebek iz vrste sesalcev do njegove uvrstitve na ta seznam prosto poseduje, čeprav ni bila opravljena nobena znanstvena presoja, ki bi lahko zagotovila, da tako imetništvo ne pomeni nobenega tveganja za varstvo navedenih interesov in

zahtev (glej po analogiji sodbo z dne 12. julija 2005 v združenih zadevah Alliance for Natural Health in drugi, C-154/04 in C-155/04, ZOdl., str. I-6451, točka 70).

33 Vendar je v skladu s sodno prakso Sodišča ureditev, ki – kot v zadevi v glavni stvari – imetništvo sesalcev pogojuje s predhodnim vpisom vrst, ki jim pripadajo, na pozitivni seznam in ki se uporablja tudi za osebke vrst, ki so legalno v drugih državah članicah, v skladu s pravom Skupnosti le, če je izpolnjenih več pogojev (glej po analogiji zlasti sodbo z dne 16. julija 1992 v zadevi Komisija proti Franciji, C-344/90, Recueil, str. I-4719, točki 8 in 16, ter zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Franciji, točka 25).

34 Najprej, izdelava takega seznama in njegove poznejše spremembe morajo temeljiti na objektivnih in ne diskriminatornih merilih (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 23. septembra 2003 v zadevi Komisija proti Danski, C-192/01, Recueil, str. I-9693, točka 53).

35 Dalje, navedena ureditev mora določati postopek, ki zainteresiranim omogoča, da dosežejo vpis novih vrst sesalcev na nacionalni seznam dovoljenih vrst. Ta postopek mora biti enostavno dostopen, kar predpostavlja, da je izrecno predviden v aktu splošnega pomena, in mora biti tak, da se lahko konča v razumnem roku, če pa se konča z zavrnitvijo vpisa – ki mora biti obrazložena – pa mora biti predvidena možnost vložitve pritožbe pri sodišču (glej po analogiji zgoraj navedeni sodbi z dne 16. julija 1992 v zadevi Komisija proti Franciji, točka 9, ter z dne 5. februarja 2004 v zadevi Komisija proti Franciji, točki 26 in 37).

36 Nazadnje, prošnjo za vpis vrste sesalcev na naveden seznam lahko pristojni upravni organi zavrnejo samo, če imetništvo osebkov te vrste pomeni dejansko tveganje za varstvo ali spoštovanje interesov in zahtev, navedenih v točkah od 27 do 29 te sodbe (glej po analogiji zlasti zgoraj navedeni sodbi z dne 16. julija 1992 v zadevi Komisija

proti Franciji, točka 10, in z dne 5. februarja 2004 v zadevi Komisija proti Franciji, točka 27).

37 V vsakem primeru lahko prošnjo za vpis vrste na seznam vrst sesalcev, katerih posest je dovoljena, pristojni organi zavrnejo samo na podlagi poglobljene presoje tveganja, ki ga pomeni imetništvo osebkov zadevne vrste za varstvo interesov in zahtev, navedenih v točkah od 27 do 29 te sodbe, ki se opravi na podlagi najzanesljivejših razpoložljivih znanstvenih podatkov in najnovejših ugotovitev mednarodnih raziskav (glej po analogiji zlasti zgoraj navedeno sodbo Alliance for Natural Health in drugi, točka 73).

38 Kadar se pokaže, da zaradi nezadostnih, nesklepčnih ali nenatančnih rezultatov izvedenih študij ni mogoče z gotovostjo ugotoviti, ali je tveganje podano oziroma kakšen je njegov obseg, pri čemer pa verjetnost dejanske škode za zdravje ljudi, živali ali okolja obstaja za primer uresničitve tveganja, načelo previdnosti upravičuje sprejetje restriktivnih ukrepov.

39 Glede odstopanj, kot so ta, predvidena v členu 3a(2) zakona o dobrem počutju živali, pa je treba opozoriti, da ne smejo privesti do ugodnejšega obravnavanja nacionalnih izdelkov, kar bi pomenilo samovoljno diskriminacijo ali prikrito omejevanje glede izdelkov, uvoženih iz drugih držav članic (glej zlasti sodbo z dne 16. decembra 1980 v zadevi Fietje, 27/80, Recueil, str. 3839, točka 14).

40 Podrobneje, glede pogojev, kakršni so določeni v členu 3a(2), točki 3(b) in 6, zakona o dobrem počutju živali glede možnosti, da imajo osebke iz vrst sesalcev, ki niso vpisane na seznam, priložen h kraljevi uredbi, posamezniki ali trgovine z živalmi, je

treba preveriti, ali so taki pogoji objektivno utemeljeni in ne presegajo tistega, kar je nujno potrebno za zagotovitev cilja, ki mu sledi nacionalna ureditev v celoti.

41 Tako je treba ugotoviti, da v obravnavanem primeru presoje, ki jo je treba opraviti glede sorazmernosti režima, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, zlasti glede tega, ali je zastavljeni cilj mogoče doseči z ukrepi, ki manj prizadenejo trgovino v Skupnosti, ni mogoče opraviti brez dodatnih informacij o tem režimu in njegovem izvajanju. Presoja opredeljenih meril in njihove uporabe, obsega odstopanj iz člena 3a(2) zakona o dobrem počutju živali ter značilnosti postopka za vpis, kot sta njegova dostopnost in možnost pritožbe v primeru zavrnitve vpisa, predpostavlja konkretno analizo, ki temelji zlasti na več pravnih besedilih in praksi ter znanstvenih študijah, to pa je analiza, ki jo mora opraviti predložitveno sodišče (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Tridon, točka 58).

42 Glede na zgoraj navedeno je treba na zastavljeni vprašanji odgovoriti, da člena 28 ES in 30 ES sama zase ali v povezavi z Uredbo št. 338/97 ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot je ta v zadevi v glavni stvari, v skladu s katero se prepoved uvoza, imetništva in trgovanja s sesalci, ki pripadajo drugim vrstam od tistih, ki so izrecno navedene v tej ureditvi, nanaša na vrste sesalcev, ki niso navedene v prilogi A k tej uredbi, če varstva ali spoštovanja interesov in zahtev, navedenih v točkah od 27 do 29 te sodbe, ni mogoče zagotoviti enako učinkovito z ukrepi, ki manj omejujejo menjavo v Skupnosti.

43 Predložitveno sodišče mora preveriti:

– ali izdelava in poznejše spremembe nacionalnega seznama vrst sesalcev, katerih imetništvo je dovoljeno, temeljijo na objektivnih in ne diskriminatornih merilih;

– ali je postopek, ki zainteresiranim omogoča, da dosežejo vpis vrst sesalcev na ta seznam, predviden in enostavno dostopen in se ga lahko konča v razumnem roku, če pa se konča z zavrnitvijo vpisa – ki mora biti obrazložena – pa mora biti predvidena možnost vložitve pritožbe pri sodišču;

– ali lahko prošnjo za vpis vrste sesalcev na naveden seznam ali za posamično odstopanje glede imetništva osebkov vrst, ki niso navedene na njem, pristojni upravni organi zavrnejo samo, če imetništvo osebkov te vrste pomeni dejansko tveganje za varstvo zgorajnavedenih interesov in zahtev, in

– ali so pogoji, določeni za imetništvo osebkov iz vrst sesalcev, ki niso navedene na tem seznamu, kot so pogoj iz člena 3a(2), točki 3(b) in 6, zakona o dobrem počutju živali objektivno utemeljeni in ne presegajo tistega, kar je nujno potrebno za zagotovitev cilja nacionalne ureditve v celoti.

Stroški

44 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člena 28 ES in 30 ES sama zase ali v povezavi z Uredbo Sveta (ES) št. 338/97 z dne 9. decembra 1996 o varstvu prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, kot je ta v zadevi v glavni stvari, v skladu s katero se prepoved uvoza, imetništva in trgovanja s sesalci, ki pripadajo drugim vrstam od tistih, ki so izrecno navedene v tej uredbi, nanaša na vrste sesalcev, ki niso navedene v prilogi A k tej uredbi, če varstva ali spoštovanja interesov in zahtev, navedenih v točkah od 27 do 29 te sodbe, ni mogoče zagotoviti enako učinkovito z ukrepi, ki manj omejujejo menjavo v Skupnosti.

Predložitveno sodišče mora preveriti:

– **ali izdelava in poznejše spremembe nacionalnega seznama vrst sesalcev, katerih imetništvo je dovoljeno, temeljijo na objektivnih in ne diskriminatornih merilih;**

– **ali je postopek, ki zainteresiranim omogoča, da dosežejo vpis vrst sesalcev na ta seznam, predviden in enostavno dostopen in se ga lahko konča v razumnem roku, če pa se konča z zavrnitvijo vpisa – ki mora biti obrazložena – pa mora biti predvidena možnost vložitve pritožbe pri sodišču;**

– **ali lahko prošnjo za vpis vrste sesalcev na naveden seznam ali za posamično odstopanje glede imetništva osebkov vrst, ki niso navedene na njem, pristojni**

upravni organi zavrnejo samo, če imetništvo osebkov te vrste pomeni dejansko tveganje za varstvo zgorajnavedenih interesov in zahtev, in

– ali so pogoji, določeni za imetništvo osebkov iz vrst sesalcev, ki niso navedene na tem seznamu, kot so pogoj iz člena 3a(2), točki 3(b) in 6, zakona z dne 14. avgusta o varstvu in o dobrem počutju živali, kot je bil spremenjen z zakonom z dne 4. maja 1995, objektivno utemeljeni in ne presegajo tistega, kar je nujno potrebno za zagotovitev cilja nacionalne ureditve v celoti.

Podpisi